

TEISZLER ÉVA

A Hathalmi család középkori genealógiája

A névadó helység

A Hathalmi család nevét a jelenleg Bakonytamási közigazgatási határai között elhelyezkedő, a Sokorói dombság keleti nyúlványain fekvő¹ Veszprém megyei Hathalompusztáról² vette, amivel mind a középkori, mind a későbbi forrásokban Hathalom (*Hotholm*,³ *Hotholon*,⁴ *Hathalm*,⁵ *Hathalom*,⁶ *Hothholm*,⁷ *Hothhalm*,⁸ *Hothalm*⁹) formában találkozhatunk. A helységet egyedüli módon csak az 1857-ben készült kataszteri térkép nevezi *Hétholmnak*.¹⁰ A helynév egyébként a 'hat' számnév és a 'halom' névszó összetételéből származik, de eredetére a néphagyomány és a XIX. századi irodalom ettől eltérő magyarázatokat igyekezett adni. Rómer Flóris azt feltételezte, hogy Hathalom az egykor itt élő népes hód családokról kapta nevét.¹¹ Ebenhöch Ferenc az itt előkerült leletek ismertetéséről írott cikkében – nyilvánvalóan az akkori eredmények hatására – úgy vélte, hogy Hathalom neve a 'holthalmom' kifejezésből ered.¹² A helyi néphagyomány

¹ FUTÓ JÁNOS: Veszprém megye természetföldrajzi és geológiai viszonyai. In: Veszprém megye monográfiája I. Szerk. GALAMBOS ISTVÁN. Veszprém, 2009. 13.; Magyarország régészeti topográfiája 4. Veszprém megye régészeti topográfiája. A pápai és zirci járás. Szerk. TORMA ISTVÁN. Budapest, 1972. (a továbbiakban: MRT 4.) 60.

² Hathalom ma is lakott pusztá, 1990-ben 11 lakóházzal rendelkezett. A Magyar Köztársaság helységnévtára 1995. Budapest, 1995. 185.; Lásd még CSÁNKI DEZSŐ: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában III. Budapest, 1897. 233., 272–273.

³ 1274: NAGY IMRE: Hazai Okmánytár VIII. Budapest, 1891. 167–168. (130. sz.)

⁴ 1397: Magyar Országos Levéltár, Diplomatikai Levéltár és Fényképgyűjtemény. (a továbbiakban: DL és DF) DL 49897.

⁵ 1385: DL 91898.

⁶ 1405: DL 42482.

⁷ 1420: DF 275852.

⁸ 1421: DL 90385.

⁹ 1423: DL 48443.

¹⁰ A helységgel kapcsolatban lásd ILA BÁLINT-KOVACSICS JÓZSEF: Veszprém megye helytörténeti lexikona I. Budapest, 1964. (a továbbiakban: VMHL) 198.; Hathalom területén valójában hét halom található: MRT 4. 60.

¹¹ „A gerencséri vizenyős lapály végén fekszik a régiek szerint hódhalmi – manap pedig mint akarják hat halomtól – hathalmi pusztá. (...) a mult század [ti. a 18. század] végével még itt létezett tavakban hódok laktak.” RÓMER FLÓRIS: A Bakony. Természetrajzi és régészeti vázlat. Győr, 1860. (Reprint kiadása: Pápa, 2010.) 161.

¹² EBENHÖCH FERENC: A Veszprém megyei hathalmi sírhalmok. Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Naggyűlésének Munkálatai, 1874. 265.

ugyancsak előszeretettel kapcsolta az itteni régészeti leleteket¹³ a honfoglaláskori vezérek alakjához,¹⁴ a helynevet ugyanakkor a halmokhoz is kötötte. A bakonytamásiak a XX. század második felében eredetükkel kapcsolatban kétféle hagyományt ismertek. Az egyik szerint „a hét vezér akart itt gyűlést tartani, ezért készítették a halmokat. Hat kész lett, de a hetedik nem. Így nem is tartották meg a gyűlést. Mások szerint a törökök hordták össze a halmokat, mindenki egy sapka földet hozott.”¹⁵

A helység első ismert írásos adata a XIII. század végéről származik. 1273-ban a magyar trónra aspiráló II. Ottokár cseh király hatvanezer főre becsült sereggel betört Magyarországra, s augusztus–szeptember hónapban elfoglalta többek között Gyórt, majd elérte Pannonhalmát és térségét.¹⁶ Győr várának elfoglalása után kisebb veszteséget szenvedett Hathalomnál (*prope Hotholm*). Az eseményt IV. László királynak az az 1274-ben kelt oklevele örökítette meg, amiben Kenéz fia Jánosnak és György fia Pálnak birtokot adományozott azért, mert e helyen a csehektől megvédték a lakosságot.¹⁷ Legközelebb Csák nembeli István fiai, Péter és István szerzett birtokai között sorolták fel 1326-ban, amikor a testvérek *Hotholm possessio*-t több más javaikkal egyetemben elcserélték I. Károly királlyal,¹⁸ aki *Hothalmfeuldu* birtokot 1337-ben¹⁹ Hektor fia Miklósnak

¹³ Hathalom területéről bronzkori, avarkori, későközépkori és újkőkori leletek kerültek felszínre, amiket a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum őriz, de lelőhelyeiről a Magyar Nemzeti Múzeum is számos római és középkori emlélellettel gazdagodott, lásd HUSZÁR LAJOS: Éremlelőhelyek Veszprém megye területén. Veszprém Megyei Múzeumi Közlemények 1 (1963) 152.; ÉRI ISTVÁN–GOPCSA KATALIN–GEDAI ISTVÁN–HUSZÁR LAJOS: Újabb Veszprém megyei emléleletek. Uo. 6 (1967) 90.; BÁNDI GÁBOR: A mészbetétes edények népe észak-dunántúli csoportjának kialakulása és elterjedése. Uo. 11 (1972) 41–58.; MITHAY SÁNDOR: Bronz-, avar és középkori leletek Bakonytamási-Hathalom-pusztáról. (Anyagközlés) Pápai Múzeumi Értesítő 5 (1995) 200–205.; ILON GÁBOR: Újabb avar kori sírok Bakonytamásiból. Uo. 5 (1995) 191–199.; ILON GÁBOR: A Magyarország régészeti topográfiája 4. kötetének (hajdani pápai járás) kiegészítése 1970–1994. Uo. 5 (1995) 67–74.

¹⁴ NY. NAGY ISTVÁN: Pesty Frigyes kéziratos helynévtára. Történelmi Veszprém vármegye. Pápa, 2000. 80.

¹⁵ Veszprém megye földrajzi nevei 2. A pápai járás. Szerk. BALOGH LAJOS–ÖRDÖG FERENC. Budapest, 1987. 98.

¹⁶ KRISTÓ GYULA: Háborúk és hadviselés az Árpádok korában. H.n., 2003. 186–187.

¹⁷ DL 70147. Az oklevél 1274. február 22.–szeptember 3. között keletkezett, lásd SZENTPÉTERY IMRE–BORSA IVÁN: Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke. *Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica*. Budapest, 1987. 2458. Említi RAINER PÁL: Veszprém megye Árpád-kori öröksége. In: Veszprém Megyei Honismereti Tanulmányok XVI. Veszprém, 1996. 9.

¹⁸ Anjou-kori Oklevéltár. *Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia*. Szerk. ALMÁSI TIBOR (XI–XIV.), BLAZOVICH LÁSZLÓ (VII–VIII., X., XXI.), GÉCZI LAJOS (VII., IX–X., XXI.), B. HALÁSZ ÉVA (XXXVIII.), KÓFALVI TAMÁS (XIV.), KRISTÓ GYULA (I–VI., XVII., XIX.), MAKK FERENC (XIX.), PITI FERENC (XX., XXII–XXIV., XXVI–XXIX.), SEBŐK FERENC (XXV., XXXI.), TEISZLER ÉVA (XXXIV.), TÓTH ILDIKÓ (XV.). Budapest–Szeged, 1990–

adományozta. Miklós utódai magukat e birtokról később Hathalminak nevezték. A család a XVI. században elpusztásodó²⁰ helységet a XVIII. század első felében történt kihalásáig kezében tartotta.²¹

Első biztos írásos adatunk arról, hogy a területen falu létezett, a XIV. század közepéről van. 1348-ban a bakonybéli monostor Barnad nevű földjének szomszédságában említették Hathalom falut (*villa Hotholm*).²² Valamivel később, 1360. március 18-án Péter bakonybéli apát *procurator*-a és *famulus*-a, noszlopi Simon fia János az apát és a monostor ügyében eljárva éppen a királyi udvarba igyekezett, amikor Hathalom faluhoz (*villa Hothalm*) közeledve lova megbokrosodott és ledobta, s a baleset során III. István király nála lévő, a monostor Ganna birtokával kapcsolatos oklevelének – amit Zimányi János fiaival szemben kellett volna bemutatnia – pecsétje megrongálódott (*contritum et corruptum et taliter destructum fuisse*). János erről a pannonhalmi monostor konventjével másnap bizonyító levelet állíttatott ki,²³ de az ügyben március 15-én

(a továbbiakban: Anjou-oklt.) X. 566.; Péter és István a Csák nemzetség Trencsényi ágába tartoztak. Péter utódai a fenti, 1326. évi birtokcsere következtében (korábbi birtokaikért Nyéket és Dombót kapták cserébe) Dombóinak nevezték magukat. KRISTÓ GYULA: Csák Máté. Budapest, 1986. 203.

¹⁹ IVÁNYI BÉLA: A Hathalmy család és középkori címerlevele. Turul 56 (1942) (a továbbiakban: IVÁNYI 1942.) In: Turul. A Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság Közlönye 1883–1950. CD-ROM. Budapest, 2004.; NAGY IVÁN: Magyarország családai. Címerekkel és nemzedékrendi táblákkal. CD-ROM. Budapest, 1999. (a továbbiakban: NAGY 1999.) szerint a család 1317-ben kapta meg a birtokot. (Egyik adományozásról szóló oklevelet sem sikerült fellelni.)

²⁰ 1531-ben 4,5 lakott, a török által felégetett 8 telket, valamint 2 szegény jobbágyot írtak össze Hathalmon. Utoljára 1536-ban fordult elő a lakott helyek között, később pusztá faluhely. VMHL I. 198.; HADNAGY SZABOLCS: Bakonytamási a török korban. Kézirat. Veszprém, 2012. (a továbbiakban: HADNAGY 2012.) 23.

²¹ A XVI. században Hathalom is a töröknek adózott. A XVII. században a Hathalmiak és a velük leányágon rokonságban álló családok, majd a család kihalását követően a XVIII. században a Festeticsek, azután az Ihász család voltak birtokosai. HADNAGY 2012. 9., 23.; NÉMETH TIBOR: "...mások szegénységén segíthetni..." Ihász Lajos élete (1850–1908). Pápa, 2012. 76–79., 178–179., 189.; IVÁNYI 1942.; Magyarország történeti helységnévtára. Veszprém megye (1773–1808). Szerk. SZASZKÓNÉ SIN ARANKA. Budapest, 1994. 113–114.

²² 1348. április 6. DRESKA GÁBOR: A pannonhalmi konvent hiteleshelyi működésének oklevéltára I–III. Győr, 2007–2010. (a továbbiakban: DRESKA) I. 64–65. (54. sz.); Ugyancsak a bakonybéli monostor Barnad birtokának szomszédságában (*Bernad alio nomine Kethelaka prope villam Hothholm*) nevezik meg egy 1409. évi határjárás során. 1409. július 12., DF 207548. Regesztája: SÖRÖS PONGRÁC: Bakonybéli regesták a XV. század első feléből. Történelmi Tár 1903. 357.

²³ DRESKA I. 64–65. (99. sz.); CSÓKA GÁSPÁR–SZOVÁK KORNÉL–DRESKA GÁBOR: A pannonhalmi konvent kiadatlan oklevelei (1257–1387). In: Mons sacer 996–1996. Pannonhalma 1000 éve. I. Szerk. TAKÁCS IMRE–SZOVÁK KORNÉL–MONOSTORI MARTINA. Pannonhalma, 1996. 448. (25. sz.)

királyi parancsra vizsgálatot is tartottak. A konvent jelentése szerint a Hathalom faluban s a környező Veszprém és Győr megyei falvakban végzett vizsgálat János vallomását megerősítette, s az is kiderül belőle, hogy János egyúttal a falu plébánosa is volt.²⁴

A falu elhelyezkedésére és lakottságára vonatkozó adatokat csak elszórtan találunk. 1478 januárjában Hathalmi László és Mihály adósságuk fejében itteni 6 egész benépesített jobbágytelküket visszaváltásig elzálogosították (a vele északról szomszédos) Gic birtokosának, Gici Imrének 40 tiszta aranyforintért. A zálogba adott jobbágytelkek Hathalom déli részén feküdtek, László és Mihály fele-fele arányban birtokolták. Nyeky Benedek, Bors Tamás és Ban Gergely telke László részében, Mathyassa Miklós, Mézsáros (*Carnifex*) András és Ban Antal telke pedig Mihály részében helyezkedett el.²⁵ A birtokot még tíz évvel később is a Giciek kezén találjuk. Az 1488. évi egyforintos rendkívüli adó megfizetését rögzítő adólajstrom szerint a Kovácsi János járásába tartozó Hathalom 8 adóköteles háztartással Gici Imréé volt, s 8 forint adót fizetett.²⁶ E rövid közjáték után azonban a birtokot a Hathalmiak kezén találjuk a középkor végéig.

A Hathalmi család középkori genealógiája

A családtörténeti irodalomnak a Hathalmi (Hathalmy) családdal kapcsolatos, XIX. század közepéig elkészült anyagát Nagy Iván családtörténeti munkájában feldolgozta. Ennek nyomán a Hathalmiakat Veszprém vármegye kihalt régi nemes családjának mondta, s őseit Szegedy és Kaprinay értesülései²⁷ alapján egy bizonyos I. Károllyal Nápolyból Magyarországra

²⁴ *Quod eciam factum propter uberiorem rei cautelam dictus Ioannes illico in instanti plebano et populis de dicta villa Hothalm et aliis, quibus expedisset, publicasset et iam dictum privilegium cum suo sigillo, sicut prefertur, contrito et discisso eorum oculis demonstrasset.* DF 207267. Kiadása: DRESKA I. 107. (100. sz.); Az ügyet említi SÖRÖS PONGRÁC: A pannonthalmi Szent-Benedek-Rend története. A Bakonybéli Apátság története I. Az önállóság kora 1023–1548. Budapest, 1903. 105., 346.

²⁵ DL 93518. Kiadása: DRESKA III. 202. (706. sz.)

²⁶ SOLYMOSSI LÁSZLÓ: Veszprém megye 1488. évi adólajstroma és az Ernuszt-féle megyei adószámadások. In: Tanulmányok Veszprém megye múltjából. Szerk. KREDICS LÁSZLÓ. Veszprém, 1984. 164., 179., 204.

²⁷ Az általa idézett részlet a következő: „Generatio C. Hectoris cum Carolo I. Rege e regno Neapolitano in Hungariam ingressi, multisque possessionibus ab eodem locupletati filii a capite bonorum, quod eis obtigit, nomen accessiverunt... voluitque unus vocari Comes Marczali aut Marczaltövi a Marczaltó prope Jaurinum, dein sub Sigismundo anno 1400. Regni Hung. Palatinus, alter C. Hathalmi ab Hathalom prope Papam: quae tam illustris generatio, ut humanarum rerum sunt vicissitudines, e palatinali dignitate ad novaculam decidit, jamque defecit ante septennium circiter in pannoso quodam et misero Papensi Chirurgo bonis omnibus hypothecario jure per alios possessis in... Josephum Festicis de Baltavára... derivatis.” NAGY 1999.

jött Hektor (Hector) *comes*-ben jelölte meg, aki urától több Veszprém megyei jószágot kapott adományba. Megállapítása szerint Hektornak két fiától származott a magukat főbb birtokukról nevező Marcali vagy Marcaltövi (a Győr melletti Marcaltó birtokról) és a Hathalmi család. Nagy Iván szerint Hathalom birtokot még Hektor szerezte meg 1317-ben, s négy fia volt: Laki János, Zunkor kassai várnagy, Dalkai Péter *comes*, valamint Hathalmi (*de Hathalom*) Miklós. Kempelen Béla a magyar nemes családokról írott művében a Hathalmi család ismertetése helyett Nagy Iván említett munkájához utasította az olvasót. Ugyancsak Nagy Ivánra hagyatkozott Ernyey József, aki közzétette a Hathalmi Lázár által 1517-ben szerzett címereslevél több rövidebb részletét.²⁸ Értekezésében Nagy Iván munkájához csupán annyit fűzött hozzá, hogy a Hathalmi család e címeradománnyal vált valójában ketté, s „az idősb ág az újabb szerzeményű Hathalom birtokában ezt tartotta előnévnek, míg a secundo geniturás Lázár az ősi, Marcali örökségből nyert Dalka (ma Dáka, Veszprém m.) ura maradt, de fia, még inkább unokája, ezt is elhagyta hadiszolgálatára nyomán.”²⁹

A Nagy Ivánétól és az őt követő munkáktól merőben eltérő genealógiát nyújtott Iványi Béla a Festetics család tolnai részlegében fellelhető Hathalmi levéltár okleveleinek felhasználásával.³⁰ Iványi a család első

²⁸ KEMPELEN BÉLA: Magyar nemes családok. CD-ROM. Budapest, 2001.; ERNYEY JÓZSEF: Dalkai Hathalmi Lázár címeres levele. Turul 39 (1925) (a továbbiakban: ERNYEY 1925.) In: Turul. A Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság Közlönye 1883–1950. CD-ROM. Budapest, 2004.; Ernyey előtt Áldásy Antal már közzétette a címereslevélnek egy csonka másolatban őrzött részét: A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának címereslevelei II/1. Szerk. ÁLDÁSY ANTAL. Budapest, 1923. 80.; Ernyey a Magyar Nemzeti Múzeum Mednyánszky-gyűjteményében lévő, Áldásyénál bővebb XVIII. századi másolatból adott ki részleteket: ERNYEY 1925.; Ma egyik kézirat sem lelhető fel. A család történetével egyébként Áldásy nem foglalkozott.

²⁹ ERNYEY 1925.

³⁰ A Hathalmi levéltár a XVIII. században került Festetics József tulajdonába, amikor 1738-ban adományba kérte és kapta a kihalt Hathalmi család ingatlanait. A Festeticsek által megszerzett iratok a tolnai levéltárban kaptak elhelyezést, VII. B. jelzet alatt. A tolnai levéltárnak ez a része összesen 158 tételből áll, ez tartalmazza a részleg legtöbb középkori oklevelét – szám szerint 53-at –, s ebben található a tolnai levéltár legkorábbi középkori oklevele is. IVÁNYI BÉLA: A Festetics család keszthelyi levéltára. Levéltári Közlemények 24 (1946) (a továbbiakban: IVÁNYI 1946.) 180., 182., 185.; A Festetics család [tolnai] levéltárával kapcsolatban I. SZABÓ DEZSŐ: A herceg Festetics-család keszthelyi levéltára. Levéltári Közlemények 3 (1925) 99.; IVÁNYI 1946. 201–208.; A Festetics család keszthelyi levéltára. (Levéltári leltárak 1.) Összeállította BAKÁCS ISTVÁN. Budapest, 1955. 19.; BAKÁCS ISTVÁN: A Festetics-család levéltárának rendezése. Levéltári Híradó 5 (1955) 76–155.; A Festetics családi levéltár. Repertórium. BAKÁCS ISTVÁN korábbi repertóriumának felhasználásával összeállította KÁLLAY ISTVÁN. Budapest, 1978.; Számos oklevél található még a Hathalmiakkal kapcsolat-

ismert tagjaként az 1317-ben elhunytként feltüntetett Laki János fia Hektort jelölte meg. Iványinak a Hektor-fiak középkori leszármazása kimutatásához rendelkezésére állt egy, a Festetics család levéltárában fennmaradt genealógiai feljegyzés, ami alapján a rokonság kiterjedésének rekonstruálása a XIV. századtól kezdődően jól nyomon követhetővé vált. Az abban foglalt családfa helyességét Iványi egyéb okleveles adatokkal is meg tudta erősíteni, s jelentősen ki is egészítette azt. A Festeticsek tolnai levéltárában őrzött Hathalmi-levéltár anyagai között megtalálta II. András király 1214-ben kiállított, a győri káptalan által 1387. december 30-án átírt, újkori másolatban fennmaradt oklevelét³¹ is, amiben az uralkodó a soproni várhoz tartozó 6 ekealjnyi kiterjedésű Norap földet János fia Hektornak adományozta.³² Úgy gondolta azonban, hogy mégha II. András oklevele hitelesnek is tekinthető, a XIII. század elején adományt nyerő János fia Hektor megfelelő okleveles adatok híján nem kapcsolható össze az éppen száz évvel később említett Laki János fia Hektoral. Megállapítása szerint a család tagjai a XIII. században a Laki, majd Dalkai nevet használták. Hektornak hat fiát (Miklós, Zonkor, István, György, Péter, Moch és más gyermekek) ismerte, későbbi utódait pedig három: Laki, Dalkai és Hathalmi ágra bontotta, s a Marcaliakat nem tekintette velük egy nemzetségből származónak. A Laki ág megalapítójának Hektor fia Pétertől származó Ferencet tekintette. Hektor legidősebb fiától, I. Károly király udvari ifjától, Miklóstól származtatta Györgyöt és Jánost, akik a XIV. század közepén még a Dalkai nevet használták, 1385-ben azonban már mindketten Hathalminak mondták magukat. Ezt az elnevezést Iványi szerint csak György utódai tartották meg, így tehát Miklós fia György megalapította a Hathalmi, Miklós fia János pedig a Dalkai ágat. Iványi vélekedése szerint János családja a XV. században kihalt, s vagyonyukat a Hathalmiak szerezték meg. A továbbiakban a család XVI. században jelentős szerepet játszó tagjától, Lázártól egészen a XVIII. század elején örökös nélkül elhunyt Hathalmy Farkasig vezette tovább részletesen a családfát.

ban a Rummy család, valamint a tóti Lengyel család levéltárában. Utóbbi ismeretét Horváth Richárdnak és C. Tóth Norbertnek köszönöm.

³¹ DL 91934. Kiadása: GÉZA ÉRSZEGI: Eine neue Quelle zur Geschichte des bulgarisch-ungarischen Beziehungen während der Herrschaft Borils. *Bulgarian Historical Review* 3 (1975) 96–97. Az oklevéllel kapcsolatban l. még KRISTÓ GYULA: II. András király új intézkedései. *Századok* 135 (2001) 274.

³² A Hektor által ekkor adományba kapott föld az adománylevél szerint többek között saját Nóráp (*Norab*) nevű birtokával volt határos. Az oklevelet más szempontból elemzi SOLYMOSI LÁSZLÓ: Adatok Pápa város középkori történetéhez. In: *Tanulmányok Pápa város történetéből* 2. Szerk. HERMANN ISTVÁN. Pápa, 1996. (a továbbiakban: SOLYMOSI 1996.) 32.

A témával legutóbb Engel Pál foglalkozott genealógiai³³ munkájában. Ő Nórápi János fia Hektor hölgykői várnagytól eredeztette a családot. Az általa felállított leszármazási tábla nagyrészt megegyezett ugyan Nagy Ivánéval, de attól több ponton eltért. Hektornak már hét fiát (Hektor hölgykői várnagy, Zonkor mester, István, Miklós mester udvari lovag, Moch/Zech, György mester udvari ifjú, Péter mester) nevezte meg. A család Laki ágát ő is Hektor fia Péter fia Ferenctől származtatta, s egyetértett Nagy Ivánnal a Dalkai és Hathalmi ág Miklós fiainál történt kettéválásában is, ugyanakkor a Hektor György nevű fiától származókat – amelelt, hogy Dalkai és Laki elnevezésükre is hozott példát – Spácaiaknak mondta. Archontológiai munkájában kimutatta, hogy Hektor két leszármazottja is az aula tagja volt, egyes utódai pedig várnagyi és alispáni címeket viseltek. Engel mind genealógiai, mind archontológiai³⁴ munkájában Laki János fia Hektort teljesen helytállóan egyazon személynek tekintette Nórápi János fia Hektor hölgykői várnaggyal.

Hektorra, mint hölgykői várnagyra – ami egyúttal a szóban forgó vár várnagyának első említése is – 1310-ből találjuk a legkorábbi adatot.³⁵ Ebben az évben Nórápi János fia Hektor *comes*, hölgykői várnagy Pölöske (ma Bakonypölöske) birtok ötödrészét több pölöskei nemestől megvásárolta. Az esztergomi káptalan 1357. augusztus 2-án privilegiális formában átírta erről szóló nyílt oklevelét az azt eredetiben bemutató Laki (ma Kéttornyúlak) János fia Hektor fia György mester részére.³⁶ Ugyanezen év október 30-án Nórápi Hektor neve ismételt Pölöske birtokkal kapcsolatban merült fel, amikor Becsei Ireneus fia Péter Hektor számára hozzájárult az őt szomszédi jogon megillető Pölöske birtok eladásához.³⁷ Laki Hektor fia György mester 1359. július 22-én kérte átíratni azt a nyílt oklevelet, amiben bemutatása alapján a veszprémi káptalan nem sokkal korábban átírta saját, 1311. február 27-én kelt zárt formájú *memoralis*-át. Ez azt bizonyította, hogy Hektor *comes* hölgykői várnagy további ötödrészt vásárolt Pölöske birtokban Garmanus fia Gáltól, amely ötödrész odavaló rokonai földjével teljesen kevert volt.³⁸ Nem sokkal később, 1314-ben

³³ Középkori magyar genealógia. Összeállította ENGEL PÁL. In: Uő.: Magyar középkori adattár. CD-ROM. Budapest, 2001. (a továbbiakban: ENGEL Gen.) Laki (Hathalmi, Dalkai; Veszprém m.).

³⁴ Magyarország világi archontológiája 1301–1457. Összeállította ENGEL PÁL. In: Uő.: Magyar középkori adattár. CD-ROM. Budapest, 2001. (a továbbiakban: ENGEL Arch.)

³⁵ 1310. július 25.: DL 49898., Anjou-oklt. II. 924. sz.; ENGEL Arch.

³⁶ DL 49909., Anjou-oklt. II. 924. sz.

³⁷ DL 40331., Anjou-oklt. II. 982. sz.

³⁸ DL 49915., ENGEL Arch.; A veszprémi káptalan 1359. április 15-én kelt nyílt oklevele, amiről az előbb hivatkozott privilégium készült: DF 282244., vő. Anjou-oklt. III. 21. sz.

István veszprémi püspök Hektor mester kérésére megengedte, hogy Pölöske falujában fatemplomot építsen, mivel a falu népei messze vannak az anya-, illetve parochiális egyháztól.³⁹

Valószínűleg ez az utolsó olyan irat, ami arra utal, hogy János fia Hektor még él. 1316 június végén ugyanis már Hektor nevű fia tölti be a hölgykői várnagyi tiszteket,⁴⁰ így azt kell feltételeznünk, hogy 1317 márciusában az a Hektor hölgykői várnagy, aki további ötödrészt vásárolt Pölöske birtokban, már nem az idősebb, hanem az ifjabb Hektor volt.⁴¹ A későbbi évekből róla sem maradt fenn adat. Az a már többször említett, pontos keltezését nem tartalmazó 1317. évi oklevél, ami Laki János fia Hektor ismeretlen nevű első feleségétől származó fiainak nevét (Zonkor, István, Miklós, Moch, és más, néven nem nevezett fiúk) is feljegyezi, Hektort már elhunytak, második feleségét, Héder nembeli Dénes lánya Margitot pedig özvegyének mondja. Laki vagy Nórápi János fia Hektor tehát még 1316-ban elhunyt, majd nem sokkal később a talán legidősebb fia, Hektor is, ugyanis amellet, hogy 1317 márciusa után nem hallunk többet róla, a hölgykői várnagyi székben 1321 júliusában már öccsét, Zonkor mestert találjuk.⁴²

Zonkor egy 1323-ban kelt királyi oklevél szerint másik két testvérével, Miklóssal és Györggyel a királyi szolgálatában állt.⁴³ Zonkor a királynak nyújtott szolgálatai fejében még ebben az évben adományba kérte a királynétól azt a lakatlan királynéi birtokot, ami Lak nevű öröklött birtoka és Nóráp falu között feküdt.⁴⁴ A veszprémi káptalan ekkor mintegy 300 holdnyi királynéi földet és rétet iktatott Zonkornak.⁴⁵ A következő év során már Győrben találjuk, ahol a maga és testvérei (István, Miklós, Moch és mások) nevében 25 dénármárkáért megváltotta apjuk özvegyének, Héder nembeli Dénes lánya Margitnak a hitbérét és jegyajándékát.⁴⁶ Később, 1327-ben szomszédként említik Isal (ma puszta Pápa mellett) királynéi birtok eladományozásakor.⁴⁷ 1329-ben megosztozott testvéreivel, Miklóssal, Pé-

³⁹ DL 49923., Anjou-oklt. III. 845. sz.

⁴⁰ DL 49899., Anjou-oklt. IV. 298. sz.; ENGEL Arch.

⁴¹ DL 91188.; ENGEL Arch.

⁴² DF 200804., Anjou-oklt. VI. 188. és 203. sz.; ENGEL Arch.

⁴³ DL 91421., Anjou-oklt. VII. 150. sz.; Néhány évvel később, 1329-ben, amikor a testvérek felosztották egymás között birtokaikat, a Lak falu és Nóráp föld között fekvő egykori királynéi földet Hektor fiai: Miklós és Péter között akarták felosztani, de Miklós fia Mokch és ugyanezen Miklós fia János fiai: Miklós és Gergely azt állították, hogy ennek a birtoknak a fele őket illeti. DL 40544., Anjou-oklt. XIII. 111. sz.

⁴⁴ DL 91195., Anjou-oklt. VII. 375. sz.

⁴⁵ DL 91195., Anjou-oklt. VII. 386. sz.

⁴⁶ DF 219414., Anjou-oklt. VIII. 214. sz.

⁴⁷ DL 99907., Anjou-oklt. XI. 110. és 172. sz.

terrel és Györggyel öröklött birtokaikon, s egyúttal felosztották maguk között elhunyt rokonuk (*proximus*), Móric birtokait is.⁴⁸ Móricra vonatkozóan nem tudunk biztosat mondani. Elképzelhető, hogy a fivérek közé tartozott és azonos Moch-al, de lehetséges, hogy személyében egy nyolcadik testvért kell feltételeznünk.⁴⁹ Az 1329. évi birtokosztályban Dalka (ma Dáka), Lak, Nóráp, Pölöske, Karakó (ma Karakószöröcsök), Zimány (Ganna mellett) és Győr (ma Pápa-Borsosgyőr) szerepelt. Ezek lényegében kitették a Hektorfiak addig megszerzett összes birtokát. Tanulságos lehet tehát áttekinteni, kinek milyen birtokrészek jutottak.

Zonkor harmadrészt kapott Dákán, negyedrészt Nórápon, az övé lett Karakó és Pölöske, valamint a laki malom fele. Miklós ugyancsak Dáka harmad és Nóráp negyedrészt kapta, ezen felül Zimány és a Pápa folyón délebbre eső malom birtokosa lett. György megkapta Dáka fennmaradó harmadrészét és apjuk dákai kúriáját, Nóráp negyedrészt, továbbá Zonkorhoz hasonlóan Karakó és Pölöske,⁵⁰ valamint a laki malom felét, míg Péter Móric volt laki részirtokát, Nóráp negyedrészt, Győrt és a Pápa folyón északabbra eső malmot. Ezáltal úgy tűnik, Péter kiszorult Dáka birtoklásából. Zonkor 1330. június 29-én testvéreivel (Miklós és Péter) s több más Veszprém és Győr megyei nemessel együtt bizonyították, hogy a bakonybéli konvent pecsétjét ugyanúgy használja, mint egyéb konventek.⁵¹ 1335-ben fogott bíróként vett részt a hegyesdi várnagy és az ajkai nemesek ajkai birtokok felett folytatott perében.⁵² Jóval később, 1350-ben hallunk róla, amikor a testvérei, Miklós és György között létrejött birtokosztályról szóló oklevelet Miklós nádorral átíratta,⁵³ majd a

⁴⁸ Péter kérésére fivérei átengedték neki elhunyt rokonuknak, Móricnak Lak (ma Pápa-Kéttornyúlak) faluban lévő telkeit. (*Ad petitionem Petri suprascripti in villa Lok fratres sui sessionem Mauricii proximi ipsorum iam defuncti concesserunt et dederunt eidem possidendam et habendam.*) DL 49900., Anjou-oklt. XIII. 110. sz.; DL 49927., Anjou-oklt. XIII. 516. sz.

⁴⁹ Moch-ra vonatkozóan összesen két adat áll rendelkezésünkre. Az egyik a már említett, csak évre datálható 1317. évi oklevélben van, ami Hektor első feleségétől származó fiai között említi, a másik a győri káptalan 1324. május 1-jén kiadott oklevele (DF 219414., Anjou-oklt. VIII. 214. sz.), ami azt bizonyítja, hogy Hektor fiai megfizették az apjuk özvegyének járó hitbért és jegyajándékot. Az oklevél éppen azon a helyen, ahol a kérdéses személy neve szerepel, vízfoltos. ENGEL Gen. a folt alatt *Zech* névalakot vélt felfedezni. Hektor fia Istvánnal kapcsolatban ugyanerre a két forrásra támaszkodhatunk csupán.

⁵⁰ 1345-ben arról értesülünk, hogy Hektor fia György, a király udvari ifja a Pozsega és Szerém megyei királyi *collecta* beszédében járt el, s Pölöskén birtokolt. DL 49903., Anjou-oklt. XXIX. 320. és 363. sz.

⁵¹ DF 207138., Anjou-oklt. XIV. 372. sz.

⁵² DL 66118., Anjou-oklt. XIX. 422. sz.

⁵³ DF 274561.

következő évben az ellen tiltakozott, hogy Miklós többek között dákai birtokrészeit elfoglalja.⁵⁴

Miklós legkorábban 1317-ben fordul elő a forrásokban, Hektor első feleségétől származó fiaként. 1323-ban már a király szolgálatában áll.⁵⁵ 1327-ben a győri káptalan ügyvédvalló levelével a Gutkeledeket képviselte I. Károly király előtt a Szentgyörgyiekkel szemben csallóközi területek miatt folyó perükben.⁵⁶ Miklós a következő évre is áthúzódó eljárás ideje alatt mindvégig Visegrádon tartózkodott. 1328-ban I. Károly király udvari ifját, Miklóst szolgálatai jutalmául – különösen az 1328. évi osztrák hadjáratban való részvételéért, amelyben Marchegg város mellett megsebesült – kivette Veszprém és Győr megyék bírói joghatósága alól, s a maga bírói joghatósága alá rendelte.⁵⁷ 1330-ban ő is szerepel azok között a Veszprém és Győr megyei nemesek között, akiket a bakonybéli konvent pecsétjével kapcsolatban bizonyításra kértek fel.⁵⁸ Az 1330-as években Miklós számos adományt kért és kapott szolgálataiért az uralkodótól. 1335-ben a király udvara familiáris ifjának, Miklósnak adta a Tapolca folyó mellett lévő, Veszprém megyei Acsád tárnoki földet.⁵⁹ Az 1336. év elején a király szolgálatában volt lekötve, így saját birtokügyeit halasztania kellett,⁶⁰ de még ebben az évben mint a király udvari lovagja Nagyécs és Nyúl falvakban 4 és 2 szőlőt kapott a királytól,⁶¹ 1337-ben pedig Hathalmot kapta adományba.⁶² 1340-ben királyi emberként vett részt egy Nagydémen (*Tymardem*) lévő részbirtokkal kapcsolatos perben.⁶³ 1346-ban Zimányi Péter mester tiltotta el zimányi birtokrészének használatától. A köztük folyó vita sokáig húzódott, mert Miklóst 1349-ben az itteni vitás két jobbágytelek ügyében bizonyító esküre ítélték, a vád szerint ugyanis 2 jobbágyot jogtalanul Péter zimányi birtokára telepített.⁶⁴ 1349-ben testvérével, Györggyel is perben állt Dáka és Lak birtokok miatt. A testvérek akkor békebírók ítéletének vetették alá magukat,⁶⁵ de részbirto-

⁵⁴ DL 49908.

⁵⁵ DL 91421., Anjou-oklt. VII. 150. sz.

⁵⁶ DL 48514., Anjou-oklt. XI. 37. sz.; DL 71855., Anjou-oklt. XI. 534. sz.; DL 48358., Anjou-oklt. XI. 544. sz.; DL 48515., Anjou-oklt. XI. 548. sz.; DL 48360., Anjou-oklt. XII. 155. sz.

⁵⁷ DL 40541., Anjou-oklt. XII. 486.; HORVÁTH RICHÁRD: Győr megye hatóságának oklevelei (1318–1525). Győr, 2005. 37. (1. sz.) Vö. ENGEL Arch.

⁵⁸ DF 207138., Anjou-oklt. XIV. 372. sz.

⁵⁹ DL 40723., Anjou-oklt. XIX. 363. sz.

⁶⁰ DL 40723., Anjou-oklt. XX. 176. sz.

⁶¹ Anjou-oklt. XX. 154., 158. és 172. sz.; ENGEL Arch.

⁶² IVÁNYI 1942.

⁶³ DL 3334., Anjou-oklt. XXIV. 674. sz.

⁶⁴ DL 91405.

⁶⁵ DL 49906.

kaikkal kapcsolatban csak 1350-ben egyeztek meg. Miklós feltehetően 1354 elején hunyt el, ugyanis helyette már fiai, György és János jelentek meg a Hathalom és Tamási (ma Bakonytamási) közötti határok megállapításához.⁶⁶

Az 1349–1350-ben zajló viszályt a felek számunkra tanulságosan zárták le. Az erről szóló oklevél ugyanis arra irányítja rá a figyelmet, hogy a számos, osztályos testvérek között ugyan felosztott, de összességében mégis elaprózódottan tulajdonolt részbirtokokat úgy igyekeztek elosztani, hogy azok valamiféle egységet képezhessenek.⁶⁷ Miklós és György lényegében elcserélték egymással Lakon és Dákán lévő részeit, azaz utóbbi a hozzá tartozó dáka javakat átengedte Miklósnak és örökösének, aki ezért cserébe laki javait adta át.⁶⁸ Az e birtokosztályt fenntartó oklevél a családtörténet szempontjából is fontos. Későbbi forrásaink ugyanis Hektor fia Miklóst és utódait Dalkaiaknak nevezik, míg Hektor fia Györgyöt és leszármazóit Lakiaknak.⁶⁹ Hektor utódai tehát ekkor váltak végleg két – Dalkai és Laki – ágra. Az oklevél Miklósnak és Györgynek még életben lévő testvéreit említi, név nélkül. Zonkor ebben az évben még biztosan életben volt, hiszen a birtokosztályról szóló oklevelet átíratta,⁷⁰ másik életben lévő fivérük pedig Péter volt, ugyanis őt 1358. október 6-án e Miklós fia Györggyel együtt említették.⁷¹ A fenti birtokosztályokból következően a Hektorfiak idősebb ága, azaz Zonkor, valamint Miklós és utódai alkották ekkor a Dalkai, Hektor ifjabb fiai, vagyis György és Péter pedig a Laki ágat. Zonkor valamikor 1351 után halt meg, fia pedig még 1382 előtt,⁷² így a Dalkai ág Miklósban és utódaiban folytatható. Arról, hogy e Miklós fiai, György és János megosztottak volna dáka és hathalmi birtokrészeiken, nem maradt fenn adat. 1385-ben

⁶⁶ DF 208298., Anjou-oklt. XXXVIII. 142. sz.

⁶⁷ Vö. ENGEL PÁL: Birtokosztály és családkepződés. In: Uő.: Honor, vár, ispánság. Válogatott tanulmányok. Szerk. CSUKOVITS ENIKŐ. Budapest, 2003. 625–637.

⁶⁸ DL 108205. és 49907., Anjou-oklt. XXXIV. 392. és 498. sz.

⁶⁹ Györgyöt és fiát, Mártont 1402-ben Lakinak mondják. DL 42482.

⁷⁰ Zonkornak feltehetően azért állt érdekében az oklevél átírása, mert ennek tanúsága szerint apjuk dáka házhelye (*locus curie*) csereképpen Györgytől a kezére jutott. Az 1329 márciusában történt osztozkodásban apjuk, azaz Hektor telkét (*sessio*) Györgynek szánták, s az övé is lett, de az azon lévő építményeket a testvérek között négyfelé osztották. A sorossal akkor elosztott dáka birtokból Zonkornak jutott rész Györgyé mellett helyezkedett el (DL 49900., Anjou-oklt. XIII. 110. sz.). György még 1329 szeptemberében testvéri szeretetből Zonkornak adta dáka részbirtokából az északra, parochiális egyházuk felől eső házhelyet (*fundus seu locus curie*) (DL 49927., Anjou-oklt. XIII. 516. sz.).

⁷¹ DL 41363. Kiadása: SOLYMOSSI 1996. 48. (1. sz.)

⁷² Zonkor fia Simon özvegye, Káldi Katalin 1382. december 19-én eladta Laki Hektor fia Györgynek a Zonkor fia Simontól rászállt birtokokat. Káldi Katalin ekkor már Bokodi Tamás felesége. DL 49897.

Györgyöt Hathalmi Miklós fiának nevezik, Jánost pedig csak édestestvérenek,⁷³ ugyanakkor Jánost már 1374-ben is Dalkainak mondják.⁷⁴ Hektor utódainak három családra válását leginkább a veszprémi káptalannak az az 1405-ben kelt oklevele érzékelteti, amiben a három ág képviselőit Hathalmi György fia Lászlóban,⁷⁵ Dalkai János fia Miklós veszprémi várnagyban⁷⁶ és Laki Péter fia Ferencben, illetve néhai Laki György fia Mártonban nevezi meg.⁷⁷

A Hathalmi és Dalkai ág valószínűleg inkább rezidenciájuk tartásának helyéről különböztette meg magát. 1380-ban Dalkai Jánost dákai birtokán idézték a király elé.⁷⁸ Jánosnak három fiát ismerjük, Mihályt, Gergelyt és Miklóst.⁷⁹ Utóbbi veszprémi várnagy volt, s 1437-ben három fia volt: István, György és Miklós,⁸⁰ akik közül István 1455-ben már nem volt életben,⁸¹ Miklós pedig 1474 előtt hunyt el. 1475-ben ugyanis arról értesülünk, hogy György sincs már az élők sorában, özvegye, Vezsenyi Miklós lánya Ilona a neki járó hitbért és jegyajándékot Hathalom, Dáka, Lak és Ihász birtokokból, illetve Zimány Veszprém megyei és Szentmihály Győr megyei pusztákból György unoka- és osztályos testvéreitől, Hathalmi Lászlótól és Mihálytól kérte,⁸² tehát Györgynek feltehetően addigra már mindkét testvére meghalt. Dalkai György leánya, Hedvig asszony és fia, Káldi János 1505-ben ugyancsak a Hathalmiakkal pereskedett a György egykori birtokrészeiből neki járó javak miatt,⁸³ Györgynek tehát közelebbi élő rokonai nem lehettek. Később Káldi János igyekezett más, a Hathalmiak kezén lévő birtokokból Hathalmi Viktorintól vásárlással részt szerezni, ez azonban Lázár ellenállása miatt

⁷³ DL 91898. Kiadása: DRESKA I. 254.

⁷⁴ DL 41938. Később, 1375-ben (DL 41964.), 1380-ban (DF 207423., DRESKA I. 225.) és 1381-ben (DL 86194., DRESKA I. 236.) is.

⁷⁵ László Hathalmi György és Bósi (avagy Malomsoki) Margit fia volt. A vele kapcsolatos hivatkozásokat l. alább.

⁷⁶ 1437-ben hasonlóképpen választották el György és János utódait, amikor Hathalmi György fia László panaszt tett Dalkai [János fia] Miklós fiai: István, György és Miklós ellenében hatalmaskodásuk miatt. DL 44189.

⁷⁷ DL 42842. Zsigmondkori oklevéltár I–XII. (1387–1425) Összeállította MÁLYUSZ ELEMÉR–BORSA IVÁN–C. TÓTH NORBERT–NEUMANN TIBOR–LAKATOS BÁLINT. Budapest, 1951–2013. (a továbbiakban: ZsO) II. 3830. sz.

⁷⁸ DF 207423., DRESKA I. 225.

⁷⁹ Mihályról egyetlen adatunk van 1397-ből (ZsO I. 4908. sz.), Miklós azonban több oklevélben is előfordul.

⁸⁰ DL 44189.

⁸¹ DL 93262.

⁸² DL 45604. és 45622. László és Mihály 70 forintot ígértek az özvegynek, amit csak 1476. május 31-én tudtak kifizetni neki (DL 95395.).

⁸³ 1505. március 11.: DL 73345.

nem sikerült.⁸⁴ A továbbiakban a Dalkai ágból csak Miklós lányáról, Anáról, illetve ennek két gyermekéről, Bernátról és Eufemiáról maradt fenn adat. Ők 1478-ban már nagykorúak voltak, anyjuk nem élt, s Podár birtokban lévő részüket, és minden mást, amit lekötöttek, de nem tudtak idegenektől visszaszerezni, megszerzésre átengedték Hathalmi Szilveszternek.⁸⁵ Mindez arra utal, hogy a XV. század második felére a Dalkainak mondott ág férfiágon kihalt.

A Hathalmi ágból György fiának, Lászlónak⁸⁶ négy gyermekét ismerjük Csépi Annától: Mátyást, Orsolyát,⁸⁷ Lászlót és Mihályt.⁸⁸ Utóbbiak gyakran hatalmaskodásba keveredtek a Hathalommal határos Gic és Kisdém birtokosaival.⁸⁹ László és Mihály 1478-ban még mindketten éltek, ekkor zálogosították el 6 egész lakott hathalmi jobbágytelküket Gici Imrének.⁹⁰ Mihálynak egyetlen fiáról tudunk, Istvánról.⁹¹ 1480. december 28-án László már nem élt, özvegye, Heteyi István lánya: Márta és László fiai: Szilveszter, Lázár és Viktorin eltiltották Laki Imre feleségét: Borbálát és Laki János feleségét: Mártát attól, hogy a nekik járó hitbér és jegyajándék fejében átadott Dáka, Lak, Zimány és Gyórszentmihály birtokokban lévő részeket és az ottani leánynegyedet elidegenítsék.⁹² A testvérek közül

⁸⁴ 1505. június 18.: DL 46721.

⁸⁵ DL 93632.

⁸⁶ László és testvére, Ferenc 1397-ben tűnik fel az oklevelekben (ZsO I. 4908. sz.). Ferencről többet nem hallunk, Lászlót pedig legutóbb 1437-ben említik élőként (DL 44189., időközben pedig 1436: DL 48422., 1437: DL 44189.). Utóbbi anyja (Margit) és nagyanyja (Erzsébet) hitbére és jegyajándéka miatt 1418 és 1423 között hosszan pereskedett a Bősiekkel/Malomsokiakkal. Ebből derül ki, hogy Lászlónak egy leánytestvére is volt, Margit, Garázda Lőkös felesége. DL 90379., ZsO VI. 2575. sz.; DL 90382., ZsO VII. 1995. sz.; DL 90382., ZsO VII. 1292. sz.; DL 90385., ZsO VIII. 960. sz.; DL 90386., ZsO VIII. 1118. sz.; DL 92589., ZsO IX. 292. sz.; DL 48443., ZsO X. 509. sz.

⁸⁷ ZsO XII. 767. sz. Mátyásról és Orsolyáról nincs több adatunk.

⁸⁸ Hathalmi László fiáról, Lászlóról és Mihályról legkorábban 1447-ben hallunk, a Hathalom, Dáka, Ihász és Zimány birtokok ügyében Pápai Antal fia Györggyel folytatott perük kapcsán (DL 93078.). Hathalmi Lászlóra és Mihályra l. még DL 93262. (1455)

⁸⁹ 1468-ban Hathalmi László hathalmi jobbágya, Bán Antal a Hathalomhoz tartozó erdőben fát vágott, majd a hazavezető úton Gici Imre elfogta, Kisdémi Illés, György és Antal pedig Hathalmi László familiárisát, Tót (*Slavus*) Antalt fogta el (DL 93458.). Lászlót 1468-ban még tanúként (DL 90398.) és királyi emberként (DL 90399.) is említik a Marcaltóieki pere kapcsán. 1474-ben Hathalmi László Gici Imrével pereskedett (DL 45581.). I. Mátyás király 1471-ben Gici Gergely meggyilkolása miatt Hathalmi Lászlótól és Mihálytól, valamint Gici Imrétől elvette minden birtokukat, amiket aztán udvari vitézének, Poki Ferencnek adott (DL 45454.). 1472-ben Ország Mihály nádor Kisdémi Illés és társai birtokainak harmadát Hathalmi Lászlónak ítélte (DL 93458.).

⁹⁰ DL 93518.

⁹¹ 1480. december 28.: DL 93539. Több adattal nem rendelkezünk róla.

⁹² DL 93539.

valószínűleg Szilveszter és Lázár voltak az idősebbek. 1489-ben elzálogosították apjuk Ihász birtokban lévő részét Görzsönyi Sebestyénnek és feleségének.⁹³

Szilveszter bizonyosan Hathalmon lakott, mert 1493-ban panaszt tett a nádor előtt Poki Mihállyal szemben, aki Hathalomra tört, s 2 pecsétgyűrűt, 12 ezüst főzőedényt, 4 lovat, 4 hajtógépet, bizonyos fegyvereket, vérteteket és más javakat, amiket itteni nemesi kúriájában a házban és a birtokon tartott, valamint egyéb, apjától örökölt javakat, továbbá apja *materna*-ját, Bátori Kelemen özvegyét, Annát elrabolta onnan, s Annától elvette az általa őrzött iratokat.⁹⁴ Szilveszter valószínűleg 1498-ban hunyt el, mert 1498 júliusában egy testvérei felbujtására hét évvel korábban elkövetett hatalmaskodási ügyben (Gici Imrét Szapolyai pápai várába hurcolták) őt már nem idézték meg, csak testvéreit, Lázárt és Hektort.⁹⁵ 1499 júniusában özvegye, Kapucsi Benedek lánya: Katalin már Kisfaludi Mihály felesége volt. Szilveszter testvére, Lázár ebben az évben fizette ki neki a Szilveszter után Hathalom, Dalka, Lak, Ihász és Podár birtokokból járó hitbért és jegyajándékot.⁹⁶ Valószínűleg Szilveszter volt az, aki utoljára tartotta a hathalmi *curia*-ban rezidenciáját. 1502-ben testvérei, Hathalmi Lázár és Viktorin Ihászon rendelkeztek *curia*-val, s itt tartották maguknál többek között a Hathalommal kapcsolatos iratokat is.⁹⁷ Tudjuk, hogy Lázárnak 1499-ben Dákán is volt *curia*-ja.⁹⁸ Viktorin és Lázár 1507-ben valamennyi birtokukat (Hathalom, Dáka, Lak és Ihász birtokokat, illetve Zimány pusztát) két egyenlő részre osztották.⁹⁹ Ez az utolsó híradás arról, hogy Viktorin még él.¹⁰⁰ 1492–1498 között adataink vannak a fivérek Hektor nevű testvéréről is, de róla a nevéen kívül közelebbit nem tudunk.¹⁰¹ Hektor feltehetően még a következő évben is élt, mert 1499. július 20-án Lázár a maga és testvérei (*fratres*) nevében egyezett ki Szapolyai Istvánnal Pápán a Nóráp, Lak és Dáka között lévő határok és a birtokok között lévő erdő ügyében.¹⁰² A köztük létrejött egyezségről és a birtokok határaitól a csornai konvent 1499. július 29-én állított ki bizonyáglevelet.¹⁰³

⁹³ DL 93599.

⁹⁴ DL 46219.

⁹⁵ DL 70420.

⁹⁶ DL 93681.

⁹⁷ DL 93701.

⁹⁸ DL 93682. és 98262.

⁹⁹ DL 93729.

¹⁰⁰ A Viktorint említő további oklevelek: DL 46495. (1499), DL 93701. (1502), DL 73345., 46721. és 46732. (1505)

¹⁰¹ DL 70420.

¹⁰² DL 93682. és 98262.

¹⁰³ DL 98262.

Lázár 1513-tól a Dalkai Hathalmi (*Lazarus Hathalmi de Dalka*) nevet viselte. 1513-ban a veszprémi püspök seregeinek kapitánya, akinek a püspökségi jövedelmek adminisztrátora megengedi, hogy falvainak adója (*dica*) nála maradjon.¹⁰⁴ 1517. november 5-én címet és pallosjogot kapott II. Lajos királytól, az adományozás okai között kiemelve a végeken való hadakozást az ország és a kereszténység védelme érdekében.¹⁰⁵ 1518 júliusa és 1520 augusztusa között veszprémi alispán volt,¹⁰⁶ 1518. október 30-tól 1520. szeptember 20-ig pedig veszprémi várnagy.¹⁰⁷ Hathalmi a veszprémi alispánságot és várnagyi tisztelet Beriszló Péter veszprémi püspök ispánsága idején ([1509] 1511–1520) töltötte be, amiből arra lehet következtetni, hogy esetleg Beriszló familiárisi körébe tartozott.¹⁰⁸ 1520-ban a szentgyirolti tizedekést bírli a veszprémi káptalantól Bátкаи Demeterrel és Choron Andrással, illetve Lepsénykést Szarka Kelemennel együtt.¹⁰⁹ Lázárról utolsó adatunk az, hogy 1534-ben a maga és fiai: György, István, Péter és László nevében eltiltotta Ispán Andrást Kajánd *praedium* elidegenítésétől.¹¹⁰ Úgy tűnik tehát, hogy a XVI. század elejére Lázár testvéreinek már csak leányági leszármazottaik lehettek, így a Hathalmi nevet Lázár utódai vitték tovább.

¹⁰⁴ 1513. május 9.: DL 47050. Ügyvédet vallott 1513. május 12-én: DL 93765.

¹⁰⁵ DL 93787.

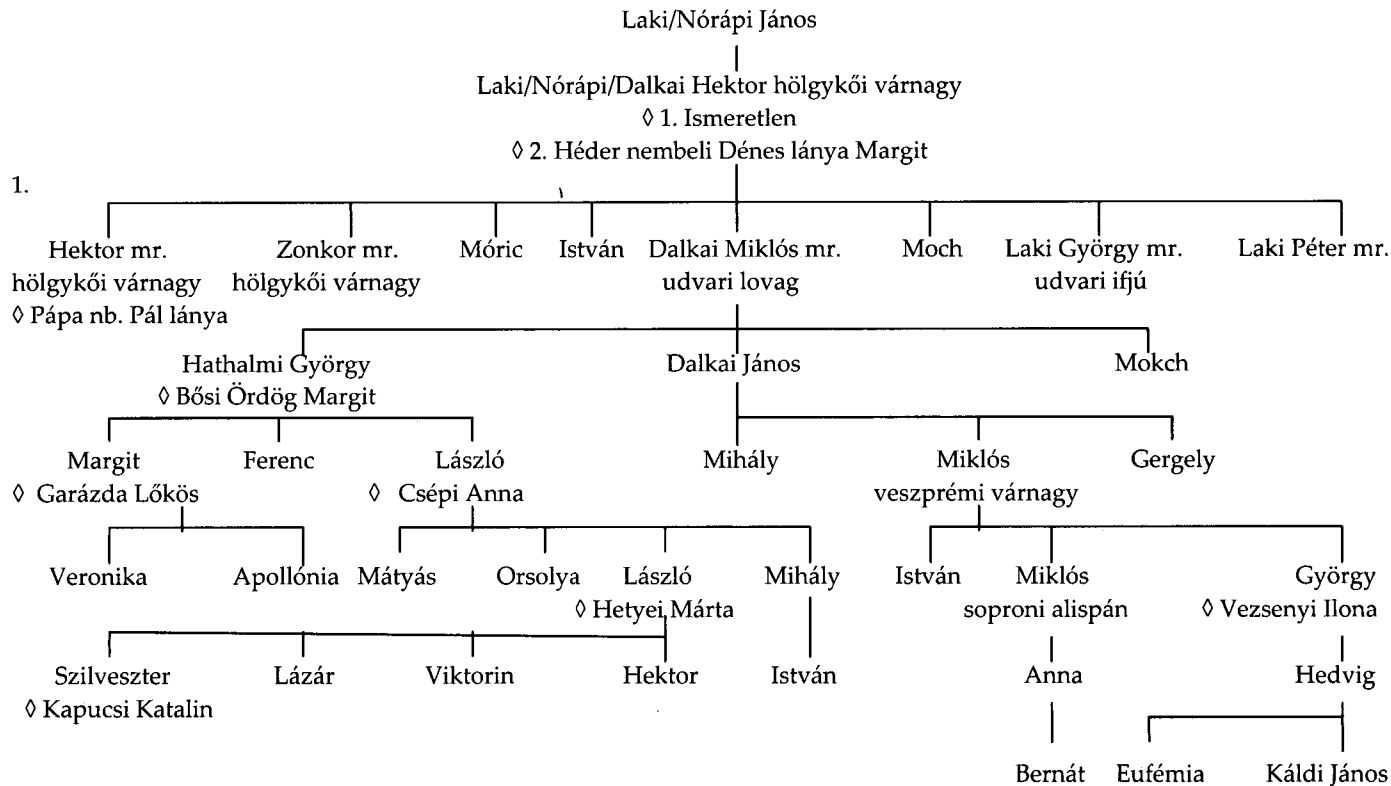
¹⁰⁶ Veszprémi alispánként kiadott oklevelei: 1518. július 15. (DL 23064.), 1519. január 13. (DL 23128.), 1520. május 3. (DL 23369.) Lásd HORVÁTH RICHÁRD: Veszprém megye tisztviselői a későközépkorban (1458–1526). Fons VII (2000) (a továbbiakban: HORVÁTH 2000.) 260.; Okleveleit kivétel nélkül a vásárhelyi széken adta ki. Veszprémi alispánnak címzik: 1519. április 4. (DL 93794.), 1520. augusztus 12., Szarka Kelemennel együtt (DL 93817.), ill. egy 1520 körül keletkezett oklevélben, amiben egyben veszprémi várnagynak is mondják (DL 94053.).

¹⁰⁷ 1518. október 30. (DL 47268.), 1520. július 30. (DL 93816.), 1520. szeptember 6. (DL 93818.), 1520. szeptember 20. (DL 93822.). Mindvégig Szarka Kelemennel együtt.

¹⁰⁸ HORVÁTH 2000. 260.

¹⁰⁹ A veszprémi káptalan számadáskönyve 1495–1534. Közzéteszi KREDICS LÁSZLÓ–MADARÁSZ LAJOS–SOLYMOSI LÁSZLÓ. Veszprém, 1997. 218.

¹¹⁰ A tóti Lengyel családhoz Hathalmi Zsófia, Lengyel István felesége által került iratok elenchusa. A tóti Lengyel család iratainak elenchusa. R 319.

ÉVA TEISZLER

Die Genealogie der Familie Halthalmi im Mittelalter

Der Aufsatz zeigt die Abstammung von der Familie Halthalmi von ihren Anfängen bis Lázár Halthalmi. Zuerst bespricht er über die Ortschaft, dessen Namens die Familie trägt, dann vorstellt die familien-geschichtliche Literatur, die beschäftigt sich mit der Frage, und danach zusammenstellt die Stammtafel der Familie mit Hilfe des Urkunden-materials.